

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СХВАЛЕНО:

Вченою радою Сумського НАУ
Протокол № 12 від 10.06. 2021 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Наказом ректора Сумського НАУ
№ 263-к від 16.06. 2021 р.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

щодо реалізації дуальної освіти у
Сумському національному аграрному університеті

Загальні положення

- 1.1. Ці рекомендації визначають процедуру реалізації дуальної освіти на освітній програмі у Сумському національному аграрному університеті. Гарант освітньої програми за погодженням з деканом факультету на основі цих рекомендацій може обрати процедури реалізації дуальної освіти на відповідній ОП та упорядкувати процеси розроблення освітніх компонентів (їх окремих складових) для забезпечення виконання вимог Закону України «Про вищу освіту» щодо реалізації дуальної освіти.
- 1.2. Дуальна форма здобуття вищої освіти – це спосіб здобуття освіти здобувачами денної форми, що передбачає навчання на робочих місцях на підприємствах/установах/в організаціях для набуття певної кваліфікації обсягом від **25 до 60 відсотків загального обсягу освітньої програми** на основі договору. Тобто ОП підготовки бакалавра можна вважати такою, що реалізується за дуальною формою у випадку, якщо 60 – 144 кредити ЄКТС здобуваються на робочих місцях підприємствах/установах/в організаціях.
- 1.3. Елементи дуальної освіти на ОП – наявність таких складових ОП, що передбачають навчання на робочому місці, проте обсяг здобутих кредитів ЄКТС менше, ніж 25% від загального обсягу освітньої програми.
- 1.4. Дуальна форма здобуття освіти організовується для здобувачів, які виявили особисте бажання та пройшли відбір у роботодавця. Для здобувачів, які виявили бажання та отримали підтвердження від роботодавця навчатися за дуальною формою складається і затверджується індивідуальний навчальний план.
- 1.5. Навчання за дуальною формою здобуття освіти передбачає укладання роботодавцем із здобувачем освіти трудового договору.
- 1.6. Дуальна форма навчання може передбачати навчання на робочому місці у кількох роботодавців в рамках однієї освітньої програми. Обов'язковою вимогою є те, що робоче місце має бути обране таким чином, щоб гарантувати, що студент зможе досягти очікуваних результатів навчання.
- 1.7. Університет відповідає за реалізацію освітньої програми в повному обсязі. Роботодавець, що є партнером в організації дуальної форми здобуття освіти, відповідає за реалізацію програми навчання на робочих місцях

2. Організація дуального навчання в університеті

Для забезпечення скоординованої та узгодженої роботи між внутрішніми та зовнішніми стейкхолдерами, всебічної підтримки здобувачів освіти на ОП необхідно виокремити осіб та закріпити їх функції, щоб забезпечити можливість забезпечити належну реалізацію цілей дуальної освіти в межах ОП, зокрема та ефективну комунікацію. Такими особами мають бути:

- 2.1. *Координатор від університету* – це призначений ректором працівник університету, що відповідає за організацію дуальної форми здобуття освіти.
- 2.2. *Координатор від роботодавця* – призначений керівником підприємства/установи/організації працівник, що відповідає за методично-організаційний супровід навчання за дуальною формою здобуття освіти.
- 2.3. *Куратор* – призначений ректором педагогічний/науково-педагогічний працівник університету, який контролює виконання індивідуального навчального плану і програми практичного навчання на робочому місці за дуальною формою здобуття освіти в межах конкретної ОП.
- 2.4. *Наставник* – працівник, призначений керівником підприємства/установи/організації, який контролює виконання індивідуального навчального плану здобувача освіти на робочому місці відповідно до програми практичного навчання на робочому місці.
- 2.5. Факультет може реалізувати дуальну форму здобуття освіти для спеціально сформованих груп чи окремих здобувачів освіти з метою забезпечення їх індивідуальних освітніх траєкторій.
- 2.6. Переведення здобувачів освіти на дуальну форму здобуття освіти здійснюють, зазвичай, до початку навчального семестру, або впродовж першого місяця від його початку.
- 2.7. Перед тим як дати згоду, здобувач обов'язково має ознайомитися з особливостями та умовами навчання за дуальною формою, які обов'язково включають:
  - ✓ результати навчання, які має отримати здобувач на робочому місці;
  - ✓ критерії та порядок їх оцінювання (завдання, терміни їх виконання, роль куратора та наставника в процесі оцінювання);
  - ✓ умови працевлаштування.

3. Планування навчання за дуальною формою

- 3.1. Проаналізувати програмні результати навчання (ПРН), передбачені ОП, та визначитися, які саме ПРН доцільно набувати на робочому місці. При цьому слід враховувати характер ПРН, умови співпраці з роботодавцями, особливості реалізації ОП тощо.
- 3.2. Визначитися, які ОК формують ці результати навчання (зокрема це можуть бути усі види практик, окремі ОК з практичною складовою, кваліфікаційна

- робота на замовлення бізнесу), сформувавши перелік очікуваних РН практичного змісту (додаток 1), яких має набути здобувач під час навчання на робочому місці
- 3.3. Виходячи з кількості ПРН, та обсягу кредитів ЄКТС, необхідних для їх засвоєння, необхідно визначитися з моделлю дуального навчання, яка є найбільш ефективною для цієї ОП.
  - 3.4. Відповідно до рекомендацій Міністерства освіти і науки України¹ можуть бути реалізовані такі моделі дуального навчання:
    - 3.4.1. *Модель поділеного дня* – кілька годин впродовж дня навчання відбувається в закладі освіти, кілька годин – на робочому місці на підприємстві/установі/в організації²;
    - 3.4.2. *Модель поділеного тижня* – кілька днів впродовж тижня навчання відбувається у закладі освіти, а впродовж іншої частини тижня – на робочому місці;
    - 3.4.3. *Блочна модель* – навчання у закладі освіти та на робочому місці відбувається за блоками (1 блок – це один чи декілька тижнів, місяців, семестр);
  - 3.5. Виходячи з визначених результатів навчання та обраної модулі необхідно встановити порядок оцінювання РН, які здобувач має набути на робочому місці.
  - 3.6. Відповідно до обраної моделі необхідно визначити зобов'язання університету та роботодавця в частині виконання здобувачем вищої освіти індивідуального навчального плану на робочому місці та сформувавши програму практичного навчання (програму навчання на робочому місці).
  - 3.7. Програма практичного навчання (програма навчання на робочому місці) – документ, що визначає результати навчання, яких має набути здобувач на робочому місці, порядок та критерії їх оцінювання, види підтримки з боку куратора та наставника передбачені під час навчання на робочому місці (додатки 1 – 5).
  - 3.8. Для забезпечення підтримки роботодавця у визначенні релевантних для досягнення РН завдань, куратор спільно з гарантом ОП формує перелік завдань, які доцільно ставити здобувачу під час навчання на робочому місці для досягнення очікуваних РН (додаток 3)

4. Оцінювання здобувачів, що навчаються за дуальною формою

---

¹ Проект положення про дуальну форму здобуття вищої та фахової передвищої освіти <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-polozhennya-pro-dualnu-formu-zdobuttya-vishoyi-ta-fahovoyi-peredvishoyi-osviti>

² Враховуючи, що ОП уже сформовано і ОК сплановано відповідно ПРН, які вони мають забезпечувати, у цьому навчальному році доцільно обирати модель, що вимагає суттєвого перегляду структури ОП

- 4.1. Оцінювання в межах програми практичного навчання здійснюється куратором та наставником (додатки 5-6). Рекомендовано підсумкову оцінку формувати як середню за результатами оцінювання куратором та наставником.
- 4.2. Оцінювання має відображати рівень досягнення студентом очікуваних результатів навчання.
- 4.3. Програма практичного навчання передбачає також самооцінювання студентом рівня володіння ним теоретичними знанням, їх достатність для виконання завдань на робочому місці, а також достатності передбачених видів завдань для досягнення очікуваних результатів навчання (додаток 4).
- 4.4. Атестацію осіб, які здобувають освіту за дуальною формою, здійснюють відповідно до вимог освітньої програми. Із роботодавцем погоджують тему та завдання кваліфікаційної роботи. Представники роботодавця можуть бути введені до складу атестаційної екзаменаційної комісії університету.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет _____

Затверджено

ПРОГРАМА ПРАКТИЧНОГО НАВЧАННЯ
на робочому місці _____
що реалізується в межах освітньої програми
_____

Включає такі освітні компоненти ОП / їх частини

Назва ОК	Кількість кредитів ЄКТС Повна / на робочому місці	Семестр згідно навчального палну

Куратор _____ посада, ПІБ

Наставник _____ посада, ПІБ

Студент _____ група, ПІБ

Основні характеристики програми практичного навчання на робочому місці

ОК, частина якого вивчається на робочому місці	Очікувані РН, визначені для цього ОК, які необхідно здобути на робочому місці	Форма оцінювання РН
1	2	3
<i>Назва, кількість кредитів ЄКТС, що планується відвести на навчання на робочому місці</i>	<i>Зазначити перелік РН (як правило стосуються НРК «уміння/навички», «комунікація», «відповідальність та автономія». (За таксономією Блума – навчальні цілі рівня «застосування», «аналіз», «синтез», «оцінювання», «створення») Зверніть увагу, тут варто зазначити УСІ уміння (в тому числі soft skills) можуть бути розвинуті на робочому місці</i>	<i>Необхідно визначитися, як саме студент зможе продемонструвати РН (щоденник, фінальний звіт, портфоліо, лабораторний звіт, презентація тощо).</i>

Рекомендації для роботодавця щодо завдань, які доцільно ставити здобувачу під час навчання на робочому місці для досягнення очікуваних РН

Очікувані РН (див. р.2, додаток 1)	Рекомендоване завдання	Орієнтовний період виконання	Примітки (можливо форма)

Рекомендації для студента щодо самооцінювання рівня здобутих умінь та попереднього теоретичного навчання

Види робіт (завдання) протягом періоду навчання	Рівень теоретичних знань для виконання цього завдання Достатній/недостатній/відсутні необхідні знання	Рекомендації	
		Видів робіт	Блоку теоретичного навчання

Рекомендована форма оцінювання наставником рівня soft skills, які може продемонструвати здобувач на робочому місці

Соціальні / м'які навички (soft skills)	Рівень володіння, який демонструє здобувач			
	низький	задовільний	достатній	високий
Здатність працювати самостійно та самостійно знаходити вирішення проблемних ситуацій, що склалися на робочому місці				
Усвідомлення власних сильних і слабких сторін, цілей та цінностей				
Стресостійкість (здатність зберігати ефективність у роботі в умовах тиску, стресу)				
Ініціативність				
Здатність оцінювати результати діяльності (власні та інших)				
Навички письмового спілкування (звіти, листи тощо)				
Усна презентація – чітко та впевнене подання інформації				
Комп'ютерна грамотність - вміння користуватися різноманітним програмним забезпеченням				
Самоорганізованість (здатність працювати структуровано, розподіляти завдання за пріоритетами, у часі та ефективно їх виконувати)				
Креативність – здатність бути оригінальним чи винахідливим та мислити нестандартно				
Розстановка пріоритетів - здатність ранжувати завдання за важливістю				
Планування: постановка досяжних цілей та структурування дій для їх досягнення				
Вирішення конфлікту, як усередині особистості, так і у стосунках з іншими				
Здатність обґрунтовано приймати рішення - обирати найкращий варіант з ряду альтернатив				
Ведення переговорів обговорення з метою досягнення вирішення спірних питань				
Командна робота – може конструктивно працювати з іншими над спільним завданням				

Рекомендована форма оцінювання наставником рівня фахових компетентностей, які може продемонструвати здобувач на робочому місці

Фахові компетентності (professional skills) визначаються відповідно до ПРН та/або РН за ОК, який реалізується на робочому місці	Рівень володіння, який демонструє здобувач			
	низький	задовільний	достатній	високий
Приклад загальних формулювань РН: <i>Здатність пов'язувати теоретичні знання щодо....., застосовувати їх у практичних ситуаціях</i>				